

Inbreng uit reacties, bijeenkomsten en gesprekken

De gemeente heeft verschillende gesprekken gevoerd over het participatieproces met initiatiefnemers, inwoners, belangengroepen en andere betrokkenen. Ook heeft de gemeente per e-mail reacties ontvangen. Wat vinden mensen belangrijk, wat zijn zaken om aan te denken, wat kan beter? U vindt een samenvatting van de belangrijkste punten hieronder.

De deelnemers aan de gesprekken en de ingestuurde reacties

Ambtenaren gemeente Zeist [groepsgesprek op 3 mei en 28 juni 2024]

Woningcorporatie Woongroen [gesprek op 24 juni 2024]

Stop De Boskap Huis ter Heide e.o. [ontvangen mail op 7 juli 2024]

Stichting Beter Zeist [ontvangen mail/brief op 8 juli 2024]

Vereniging Austerlitz' Belang [ontvangen mail op 15 juli 2024]

Wijkvereniging Kerckebosch [gesprek op 16 juli 2024]

Gesprek met inwoner/ Groene Makelaar over participatie [gesprek op 19 september en bijdrage per mail op 24 september 2024]

Gehandicaptenplatform Zeist en Stichting Accessibility [24 september 2024]

NabijWonen [gesprek op 30 september 2024]

Jongerenraad [25 september 2024]

Over de belangen van inwoners en ondernemers

Bij het opzetten van een participatieproces moeten de doelstellingen duidelijk zijn. Dit maakt dat deelnemers begrijpen waarom hun reactie erop belangrijk is. De belangen van specifieke groepen, zoals woningzoekenden, moeten voldoende aandacht krijgen. Wanneer plannen ingewikkeld zijn is passende ondersteuning noodzakelijk.

Het is belangrijk om aandacht te schenken aan de belangen van ondernemers als een plan voor hen gevolgen heeft. Bij gezamenlijke bijeenkomsten met inwoners kunnen hun belangen ondersneeuwen. Zorg er daarom voor dat iedereen dezelfde informatie krijgt. Het moet ook duidelijk zijn welke rol mensen hebben en wie er betrokken worden in de verschillende fases.

Gelijkwaardige gesprekken en ondersteuning van inwoners zijn niet te missen in het participatieproces. Zaken die mensen van waarde vinden, hun waarden, en de "waardenweger" kunnen hierbij helpen. Het meten van waarden is moeilijk, maar ze moeten wel ter sprake komen. Een voorbeeld om gesprekken over waarden mogelijk te maken is via het gebruik van een "spinnenweb" als praktisch instrument. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de gemeente Houten.

Een vroegtijdige start van participatietrajecten is van belang, desnoods al zo vroeg dat nog niet zeker is of een project doorgaat.

Ieders stem moet gehoord worden tijdens participatieprocessen. Wanneer er veel wantrouwen is tussen partijen kan het wenselijk zijn het participatieproces onafhankelijk te organiseren. Of dat een onafhankelijk voorzitter het gesprek leidt. De participatiemakelaar kan bij een nieuw burgerinitiatief deze rol vervullen. De participatiemakelaar kent participatievormen om de juiste partijen te

betrekken. Als onafhankelijke partij kan de participatiemakelaar adviseren en het participatietraject uitvoeren. Hieronder valt ook het opstellen van een participatieplan en het geven van een reactie op wat goed gaat of nog beter kan.

Jongeren hebben er belang bij dat hun leefomgeving naar hen luistert. Zij hechten veel belang aan alles wat kan bijdragen aan gezondheid en veiligheid. Ze willen bijvoorbeeld graag dat de gemeente stimuleert dat er voldoende te doen is, zoals een extra groot skatepark, een museum, extra hangplekken en meer nachtbussen. Jongeren maken zich ook enige zorgen over de betaalbaarheid van woningen.

Wie kunnen een rol spelen in het participatieproces?

Wijkmanagers kunnen een belangrijke rol spelen in het participatieproces. De verantwoordelijkheid voor participatie ligt bij de initiatiefnemer, maar hoe het proces loopt kan verbeteren als wijkmanagers al in het begin een rol hebben. Zij kennen belangrijke figuren en kunnen de mensen in de buurt benaderen.

Makelaars kunnen ook een rol spelen, omdat zij vaak goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen in een gemeente of wijk en in contact staan met verschillende mensen. Het kan nuttig zijn om collega's binnen de gemeente te gebruiken, bijvoorbeeld via intranet, maar andere partijen hebben daar geen toegang toe.

Woningcorporatie Woongroen geeft aan sterk betrokken te zijn bij participatie rond sloop-, nieuwbouw- en renovatieprojecten, zoals in Kerckebosch, Griffensteijn en de Driehoek Schaerweijdelaan. De corporatie werkt nauw samen met wijkbewoners, bewonerscommissies en het huurdersplatform. Bij een van de projecten is veel geleerd over participatie. Hier viel de keuze op sloop en nieuwbouw van een groot aantal woningen. Het gebied was echter een monumentaal gebied. Landelijke erfgoedverenigingen vonden sloop geen goed idee en stapten naar de rechter. Het gevolg was dat Woongroen de plannen vergaand heeft aangepast, met meer vernieuwing en minder sloop. Dit leerde de betrokken partijen dat het waardevol is om vooraf duidelijk te zijn over de voorwaarden voor participatie en de mogelijke beperkingen van een project.

De vereniging Austerlitz' Belang (AB) zet zich in voor de gemeenschappelijke belangen van de bewoners van Austerlitz, maar benadrukt dat zij niet alle bewoners vertegenwoordigt. Bij participatietrajecten is het belangrijk om rekening te houden met het onderwerp, de betrokkenheid van het dorp of een specifieke buurt en de gevolgen voor de omgeving. De gemeenschap in Austerlitz is klein maar betrokken. Omdat het lastig is om alle ontwikkelingen in Zeist te volgen vraagt de vereniging om tijdige en gerichte informatie, zoals kopieën van nieuwe conceptaanvragen. Ook geeft de vereniging aan dat zij bij twijfel over de betrokken partijen advies kan geven via de wijkmanager.

Manieren om belanghebbenden te informeren

Informatieborden kunnen helpen om mensen te informeren over aanstaande bouwprojecten. Een bord brengt omwonenden, voorbijgangers en anderen op de hoogte van de werkzaamheden en weten ze wat ze kunnen verwachten. Ook zijn een digitale wijk-app en een digitaal prikbord op internet waardevolle middelen voor participatieprocessen.

Een andere goed werkende methode is informatie geven op de bouwplaats zelf, bijvoorbeeld via stickers of toegang tot informatie met de smartphone via QR-codes.

Voor jongeren zijn scholen, sportverenigingen en sociale media (zoals TikTok) goede kanalen. Betaalde advertenties op sociale media zijn ook een mogelijkheid om jongeren te informeren. Jongeren zelf

geven aan het liefst informatie te krijgen via social media of school, bijvoorbeeld tijdens een les maatschappijleer.

Een combinatie van fysieke (mondeling of op papier) en digitale communicatie blijkt het meest effectief. Meer vertrouwelijke informatie moet het liefst alleen fysiek gedeeld worden.

Woongroen geeft aan dat brieven vaak niet gelezen worden en weinig kennis van de Nederlandse taal een rol kunnen spelen. Daarom ondersteunt de woningcorporatie bewoners via het huurdersplatform en krijgen ze vroegtijdig informatie via nieuwsbrieven en routekaarten, zoals bij de renovatie van het Staatsliedenkwartier.

Wijkvereniging Kerckebosch organiseert een bewonersplatform om in contact te blijven met de bewoners. Hier kan iedereen zijn stem laten horen en met het bestuur van gedachten wisselen. De wijkvereniging streeft naar een breed gedragen inzicht in de buurt. WhatsApp-groepen en flyers zijn hierbij belangrijke communicatiemiddelen.

Toegankelijke en begrijpelijke informatie is belangrijk. Wijkvereniging Kerckebosch heeft kennism gemaakt met een AI-app, Lees Simpel. Deze app zet brieven om naar eenvoudige taal, zodat iedereen de informatie kan begrijpen. Daarnaast gaat de vereniging actief naar bewoners toe, bijvoorbeeld door met een koffiekar door de wijk te trekken en met mensen in gesprek te gaan, zodat niemand wordt buitengesloten.

Over het deelnemen aan een participatieproces

Deelnemers aan een participatieproces moeten weten wat ze kunnen verwachten. Het opstellen van regels kan hierbij helpen. Ook is het belangrijk toekomstige bewoners te laten meepraten bij gebiedsontwikkeling en om wijkteams in te schakelen in het proces. Het is goed te weten dat er situaties zijn (bijvoorbeeld een voorziening als de levering van elektriciteit) waar geen participatie mogelijk is.

Woongroen kiest voor makkelijke methoden, zoals gesprekken op straat, eventueel met een Koffie Tuk of ijscoman. Deze aanpak voorkomt dat steeds alleen de gebruikelijke personen hun mening geven. Woongroen benadrukt dat participatie nodig is voor het succes van een project. Hun advies: geef openheid in informatie, betrek diverse bewoners en benader mensen persoonlijk, bijvoorbeeld via huisbezoeken.

Austerlitz' Belang vindt dat bij ontwikkelingen in Austerlitz informatie of dialoog het beste lokaal (bijvoorbeeld in het dorpshuis) kan plaatsvinden.

Gehandicaptenplatform Zeist en Stichting Accessibility vinden het cruciaal dat participatieprocessen en communicatie in openheid verlopen. Hierdoor weten deelnemers wanneer welk project speelt en hebben zij duidelijk inzicht in wat er vervolgens met hun inbreng gebeurt.

Er moet ook aandacht zijn voor toegankelijke en bereikbare locaties voor bijeenkomsten, en ook voor contactgegevens om initiatiefnemers te bereiken.

Het belang van toegankelijkheid in de openbare ruimte

Stichting Accessibility werkt samen met andere partijen in Nederland aan een handreiking genaamd *Beter Bouwen*. Deze richtlijn richt zich op inclusief ontwerpen, oftewel design thinking, waarbij ervaringsdeskundigen betrokken worden. Vooral wanneer openbare ruimtes (binnen of buiten) deel uitmaken van het plan, is vanaf het begin inbreng op het gebied van toegankelijkheid gewenst.

Bij complexe ruimtelijke ontwikkelingen pleiten Gehandicaptenplatform Zeist en Stichting Accessibility voor de inzet van een onafhankelijke tussenpersoon. Deze tussenpersoon begeleidt het proces en maakt dingen mogelijk. Het is erg van belang dat toegankelijkheid in overeenstemming is met de nieuwe afspraken over kwaliteit en veiligheid (dit zijn de NEN-normen). Ook moet de informatie tijdens het participatieproces begrijpelijk zijn, zodat mensen met beperkingen actief kunnen deelnemen.

Zorgen die organisaties hebben

Stop De Boskap Huis ter Heide e.o. doet in een reactie een oproep aan de gemeente Zeist. Die oproep is dat de gemeente ervoor zorgt dat er bij een bijeenkomst daadwerkelijk iets wordt gedaan met de inbreng van de aanwezigen. En ook met de schriftelijke bijdragen bij burgerparticipatie. Al jaren leveren inwoners en belangengroepen waardevolle inbreng, maar er is irritatie dat hier weinig mee gebeurt. De oproep is om serieus naar de betrokkenen te luisteren, zodat er samen tot goede oplossingen kan worden gekomen. Daarnaast wijst Stop de Boskap de gemeente op voorbeelden van betere burgerparticipatie in andere gemeenten, zoals de Utrechtse Heuvelrug.

Woningcorporatie NabijWonen heeft twee wijkteams in Zeist en benadrukt het belang van vroegtijdige organisatie van bewonersparticipatie. Uit eerdere projecten blijkt dat een te late of onvoldoende participatie de kans op bezwaren vergroot, wat kan leiden tot vertraging en hoge kosten, bijvoorbeeld door procedures bij de Raad van State. Daarom wil NabijWonen zelf bewoners al vroeg betrekken en ook een kleine groep mee laten denken tijdens de ontwerpfase. De woningcorporatie is daarbij sterk gericht op participatie door de eigen bewoners/huurders en minder op participatie van overige belanghebbenden.

Samenwerking met de gemeente bij projecten

Woongroen ziet samenwerking met de gemeente als cruciaal voor het succes van projecten, zoals bij renovaties in het centrum (bijvoorbeeld Achterheuevel). Hier worden sociale aanpak en participatie gezamenlijk opgezet. Bij informatiemomenten is het ook wenselijk dat de gemeente aanwezig is.

Tips van Woongroen:

1. Wees duidelijk en nauwkeurig over de verstrekte informatie.
2. Spreek met zoveel mogelijk verschillende bewoners, niet alleen met georganiseerde groepen.
3. Neem voldoende tijd voor participatie en ga persoonlijk in gesprek met bewoners

Wijkvereniging Kerckebosch, opgericht met hulp van de Wijk Ontwikkelings Maatschappij (WOM), is actief en blijft groeien. Hoewel de WOM binnenkort verdwijnt, wil de vereniging graag contact met de gemeente houden. En dan vooral met de wijkmanager, waarmee de samenwerking goed verloopt. De vereniging is in gesprek met de ontwikkelaar van het winkelcentrum, maar dit voelt meer als een formaliteit. Ze ervaren weinig ruimte voor echte inbreng, wat essentieel is voor goede participatie.

Bij grote ontwikkelingen is volgens woningcorporatie NabijWonen samenwerking met de gemeente essentieel. Dit geldt vooral in de voorfase voor het meedenken, het stellen van de regels en voorwaarden en het geven van informatie aan belanghebbenden. NabijWonen ziet ruimte voor verbetering in deze samenwerking.

Over de voorwaarden en regels (het toetsingskader)

Het is nodig om goed na te denken over de inhoud en vooraf voorwaarden duidelijk te maken. Voor kleine initiatiefnemers kan een vereenvoudigde versie van het beleid helpen, zodat ze snel weten wat ze moeten doen bij aanvragen voor een kleine bouwvergunning.

Stichting Beter Zeist komt in de reactie met verschillende punten voor verbetering van de voorwaarden en de regels, zoals die staan in het tijdelijke afwegings- en toetsingskader. Het is bijvoorbeeld onduidelijk of de gemeente verplicht is zich te houden aan het toetsingskader of dat het alleen maar een advies is. Dit kan verwarring geven als het gaat over de rechten van mensen. Als tip geeft Beter Zeist om een richtlijn te maken, een participatie- en inspraakverordening, die in veel gemeenten al bestaat.

De tekst van het tijdelijke toetsingskader bevat volgens Beter Zeist onduidelijke zinnen. Zo staat er vaak 'kan' in de tekst, waardoor iets op meerdere manieren te lezen is. Dit vergroot de vrijheid van uitleg door de gemeente. Beter Zeist vindt dit niet wenselijk, omdat het de duidelijkheid en openheid in de weg staat. Met 15 pagina's is het tijdelijke afwegings- en toetsingskader ook erg lang. Dit kan terug naar 5 pagina's, wat leidt tot meer duidelijkheid zonder dat belangrijke informatie verloren gaat.

Beter Zeist heeft kritiek op het te weinig inzetten van burgerorganisaties. En ook op het feit dat participatieniveaus zoals "raadplegen" en "adviseren" samengevoegd zijn. Verder is er geen hoger niveau van participatie, zoals "coproduceren" of "meebeslissen". Beter Zeist doet voorstellen voor een beter afwegingsinstrument, het recht op ondersteuning voor direct betrokkenen en voor een bewonersbudget vanuit de initiatiefnemer.

Beter Zeist geeft als verbeteringen aan dat er helderheid moet zijn over de invloed en betrokkenheid van belanghebbenden. En dat gespreksleiders onafhankelijk moeten zijn en openheid in de besluitvorming moeten geven.

Het vastleggen van het participatieproces

Het vastleggen van ervaringen van bewoners met participatie is belangrijk voor toekomstige processen. Ook is het goed het aantal participatierondes te bepalen en wanneer deze beëindigd worden. Het maken van een verslag moet zorgvuldig gebeuren, waarbij alle inspraak erin komt, inclusief negatieve reacties.

In het verslag moet ook duidelijk staan wat er is gedaan met de inbreng van belanghebbenden.

Beter Zeist pleit voor de invoering van een eindverslag en controles om te beoordelen of de participatie correct is verlopen.

